

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 maja 2014 r.

Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu, Wydział X Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Agata Masłowska

Protokolant: Iwona Markiewicz

po rozpoznaniu w dniu 15 maja 2014 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z powództwa **B. M.**

przeciwko **Izbie Celnej we W.**

o świadczenia socjalne związane z wypoczynkiem

I. zasądza od strony pozwanej Izby Celnej we W. na rzecz powódki B. M. kwotę 458,37 zł (słownie: czterysta pięćdziesiąt osiem złotych trzydzieści siedem groszy) z ustawowymi odsetkami od 11 lutego 2014 r. do dnia zapłaty;

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala;

III. wyrokowi w punkcie I nadaje rygor natychmiastowej wykonalności;

IV. ustala, że nieuiszczone koszty sądowe, od których strony były zwolnione z mocy ustawy, obciążają Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Pozwem z 11 lutego 2014 r. (k.3-4) powódka B. M. wniosła o zasądzenie na swoją rzecz od strony pozwanej Izby Celnej we W. kwoty 741,38 zł brutto, pomniejszonej o kwotę 26,60 zł netto – tytułem zaległych odsetek za wypłaconą jej z opóźnieniem uzupełniającą wypłatę dopłaty do wypoczynku za 2010 r. Wniosła ponadto o zasądzenie odsetek ustawowych od dochodzonej kwoty od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Uzasadniając swe żądanie powódka podniosła, że jest funkcjonariuszem celnym. Wniosek o dopłatę do wypoczynku za 2010 r. złożyła 18 stycznia 2010 r. Dopłatę otrzymała w dniu 21 kwietnia 2010 r. w wysokości 714 zł, obliczoną na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z 16 lutego 2010 r. w sprawie świadczeń socjalnych funkcjonariuszy celnych i członków ich rodzin. Wyrokiem z 23 kwietnia 2013 r. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że należna dopłata powinna być ustalona na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z 11 maja 2000 r. w sprawie świadczeń socjalnych funkcjonariuszy celnych i członków ich rodzin. W związku z tym powódka w dniu 5 czerwca 2013 r. złożyła wniosek o dopłatę należnej jej części świadczenia wraz z odsetkami. W dniu 25 czerwca 2013 r. otrzymała kwotę 1.136,38 zł (netto) jako uzupełnienie kwoty głównej dopłaty do wypoczynku oraz kwotę 26,60 zł (netto) tytułem odsetek. Powódka wskazała, że nie otrzymała pełnej kwoty należnych jej odsetek za ponad dwuletnią zwłokę w wypłaceniu jej świadczeń. Zdaniem powódki okoliczności opóźnienia w wypłacie są nieistotne, z uwagi na treść art. 481 § 1 k.c., a ponadto

organy celne obowiązane były działać na podstawie prawa zgodnego z Konstytucją, zaś od początku było ewidentne, że przepisy, na które się powoływały, były z nią niezgodne.

W odpowiedzi na pozew (k.14-15) strona pozwana Izba Celna we W. wniosła o oddalenie powództwa w całości. Wskazała, że orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego wywołują skutki tylko na przyszłość, tj. utrata mocy obowiązującej zakwestionowanego przepisu następuje dopiero z chwilą wejścia w życie orzeczenia Trybunału. W związku z tym powódce wypłacono odsetki wyłącznie za okres od dnia publikacji wyroku z 23 kwietnia 2013 r., tj. od 10 maja 2013 r. do dnia zapłaty, a więc do 28 czerwca 2013 r. Ponadto strona pozwana powołała się na brzmienie art. 165 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej, zgodnie z którym odsetki przysługują w razie zwłoki pracodawcy, nie zaś – w razie opóźnienia. Zwłoka ma charakter opóźnienia kwalifikowanego, tj. zawinionego przez dłużnika. Strona pozwana podniosła w związku z tym, że przed ogłoszeniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego nie była w zwłoce, gdyż zastosowała przepisy prawa obowiązujące w dniu wypłaty. Trudno zatem mówić o jakimkolwiek zawinieniu strony pozwanej. Strona pozwana podkreśliła, że jest podmiotem finansowanym ze środków publicznych, podlegającym zasadom dyscypliny budżetowej, a tym samym wypłata jakichkolwiek środków musi mieć uzasadnienie w przepisach powszechnie obowiązującego prawa, których interpretacja i stosowanie nie mogą budzić wątpliwości. Wskazała także, że bezzasadne jest żądanie zapłaty odsetek za okres po wniesieniu pozwu, gdyż pracodawca nie pozostaje w zwłoce.

W piśmie z 5 maja 2014 r. (k.25-27) powódka podniosła, że odsetki od zaległej dopłaty przysługują jej od 21 kwietnia 2010 r., tj. od daty niepełnej wypłaty. Wskazała, że gdyby pracodawca bez zbędnej zwłoki wypłacił jej świadczenie po złożeniu wniosku, otrzymałaby dopłatę we właściwej wysokości. Wstrzymanie się z wypłatą było w tej sytuacji zdaniem powódki przejawem złej woli strony pozwanej. Powódka podkreśliła, że wyroki Trybunału Konstytucyjnego mają moc wsteczną, gdyż wywołują skutki od chwili wejścia w życie niekonstytucyjnego przepisu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powódka B. M. pełni służbę w ramach służby celnej poczynając od 5 czerwca 1991 r. Pierwotnie zatrudniona była na podstawie umów o pracę z 5 czerwca 1991 r. i 5 września 1991 r., na stanowisku młodszego kontrolera celnego oraz kontrolera celnego, w pełnym wymiarze czasu pracy, w Urzędzie Celnym we W.. W dniu 5 czerwca 1994 r. została mianowana na stanowisko kontrolera celnego w Urzędzie Celnym we W.. Od 1 października 1995 r. powódka zajmowała stanowisko starszego kontrolera celnego, a od 1 lipca 1999 r. – inspektora celnego. Z dniem 1 lipca 2000 r. została mianowana do służby stałej w Urzędzie Celnym we W. na stanowisku inspektora celnego. Z dniem 15 listopada 2010 r. przeniesiono ją do pełnienia służby w Izbie Celnej we W., natomiast od 1 stycznia 2011 r. zajmuje stanowisko młodszego eksperta Służby Celnej.

Dowody:

- dokumenty w aktach osobowych powódki

Wynagrodzenie B. M., liczone jak do ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy, wynosi 5.221,59 zł brutto miesięcznie.

Dowody:

- zaświadczenie z 20.03.2014 r. (k.18)

Powódka w dniu 18 stycznia 2010 r. zgłosiła pracodawcy wniosek o wypłacenie jej dofinansowania do wypoczynku w 2010 r. Wysokość świadczenia faktycznie wypłaconego powódce w dniu 21 kwietnia 2010 r. z tytułu dopłaty do wypoczynku za 2010 r. wynosiła 714 zł brutto, zaś świadczenie obliczone na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z 11 maja 2000 r. w sprawie rodzaju i zakresu świadczeń socjalnych, które mogą być przyznawane funkcjonariuszom celnym oraz członkom ich rodzin wynosiło w jej przypadku 2.210,46 zł brutto.

bezsporne

Pismem z 30 grudnia 2010 r. powódka zwróciła się do dyrektora Izby Celnej we Wrocławiu o wypłacenie różnicy między kwotą faktycznie wypłaconego dofinansowania do wypoczynku w 2010 r., a kwotą dofinansowania przysługującego jej zgodnie z przepisami obowiązującymi w dniu złożenia wniosku.

Dowody:

- kopia pisma z 30.12.2010 r. (k.5)

W dniu 10 kwietnia 2013 r. powódka złożyła do pracodawcy wnioski o wypłatę kwoty 1.496,46 zł wraz z ustawowymi odsetkami, tytułem różnicy między należną jej kwotą świadczenia socjalnego a kwotą jej wypłaconą. Ponownie zgłosiła go 5 czerwca 2013 r., powołując się na treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 23 kwietnia 2013 r., sygn. P 44/10. Pismem z 25 czerwca 2013 r. strona pozwana poinformowała powódkę, że zostanie jej wypłacona kwota 1.496,46 zł brutto.

Dowody:

- kopia wniosku z 10.04.2013 r. (k.6)
- kopia wniosku z 5.06.2013 r. (k.7)
- kopia pisma z 25.06.2013 r. (k.8)

W dniu 28 czerwca 2013 r. strona pozwana wypłaciła powódce kwotę 1.136,38 zł netto (1.496,46 zł brutto) tytułem pozostałej części dofinansowania do wypoczynku za 2010 r. W tym samym dniu wypłaciła jej kwotę 26,60 zł netto tytułem odsetek od zaległej dopłaty. Kwota ta obejmowała odsetki za okres od 10 maja 2013 r. do 28 czerwca 2013 r.

Dowody:

- potwierdzenia przelewu (k.16, k.17)

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zgłoszone w niniejszej sprawie było w znacznej części uzasadnione.

Stan faktyczny był między stronami bezsporny. Okoliczności dotyczące przebiegu zatrudnienia powódki wynikały w sposób niewątpliwy ze złożonej dokumentacji pracowniczej (akt osobowych), zaś okoliczności związane z wypłatą świadczenia socjalnego w postaci dopłaty do wypoczynku za 2010 r. zostały zgodnie wskazane przez strony. Spór w sprawie ograniczał się jedynie do tego, za jaki okres powódce przysługują odsetki od uzupełniającej dopłaty do wypoczynku za 2010 r. - czy od daty pierwszej niepełnej wypłaty (co nastąpiło w kwietniu 2010 r.), czy też od daty publikacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego, przesądzającego o tym, że strona pozwana błędnie naliczyła pierwotnie wypłacone świadczenie.

Z uwagi na to, że powódka w spornym okresie była funkcjonariuszem służby celnej, jej sytuację prawną jako pracownika w pierwszej kolejności regulują przepisy dotyczące służby celnej. Podstawę prawną jej roszczeń zawiera w pierwszym rzędzie art. 135 ust. 1 ustawy z 27.08.2009 r. o Służbie Celnej (Dz.U. z 2009 r., nr 168, poz. 1323 ze zm.), który stanowi, że funkcjonariuszom i członkom ich rodzin, byłym funkcjonariuszom, w tym emerytom i rencistom i członkom ich rodzin, mogą być przyznawane świadczenia socjalne. W podobny sposób kwestię tę regulowała poprzednio obowiązująca ustawa o Służbie Celnej z 24.07.1999 r. (Dz.U. 1999 r., nr 72, poz. 802 i nr 110, poz. 1255); na podstawie jej art. 42 wydane zostało rozporządzenie Rady Ministrów z 11.05.2000 r. w sprawie rodzaju i zakresu świadczeń socjalnych, które mogą być przyznane funkcjonariuszom celnym i członkom ich rodzin (Dz.U. z 2000, nr 39, poz. 450, dalej: rozporządzenie z 2000 r.). Obowiązywało ono w chwili zgłoszenia przez powódkę wniosku o wypłatę przysługujących jej świadczeń socjalnych (co nastąpiło w styczniu 2010 r.). W § 1 ust. 1 rozporządzenia z 2000 r. wskazano, że **funkcjonariuszowi celnemu, który w związku**

z pełnieniem służby nabył w danym roku kalendarzowym prawo do urlopu wypoczynkowego, oraz małżonkowi funkcjonariusza, dzieciom własnym, dzieciom małżonka, dzieciom przysposobionym i dzieciom przyjętym na wychowanie, spełniającym kryteria określone § 1 ust. 1 pkt 1 i 2 tego rozporządzenia, **przysługiwało, na pisemny wniosek funkcjonariusza, raz w roku kalendarzowym, świadczenie w postaci dopłaty do wypoczynku.** W § 2 ust. 2 określono metodę obliczania tego świadczenia, wskazując, że dopłata do wypoczynku przysługuje na każdą uprawnioną osobę w wysokości procentowej minimalnej stawki uposażenia zasadniczego według najniższej grupy uposażenia zasadniczego, obowiązującej w Służbie Celnej w dniu 1 stycznia roku kalendarzowego, w którym funkcjonariusz nabył prawo do urlopu wypoczynkowego: 1) za 2000 r. - 19,35%, 2) od 2001 r. - 32,85%. Między stronami poza sporem pozostawało, że przy zastosowaniu powyższych kryteriów hipotetyczna **dopłata do wypoczynku, obliczona zgodnie z rozporządzeniem z 2000 r., wynosiła 2.210,46 zł.**

Po złożeniu przez powódkę wniosku o wypłatę w/w świadczenia, ale jeszcze przed ustaleniem kwoty należnych jej świadczeń i przyznaniem oraz wypłaceniem dopłaty do wypoczynku za 2010 r. (co ostatecznie, jak wynika z oświadczeń stron, nastąpiło 21.04.2010 r.), doszło do istotnej zmiany stanu prawnego. Z dniem 20.03.2010 r. weszło bowiem w życie nowe rozporządzenie dotyczącej przedmiotowej kwestii, a mianowicie rozporządzenie Rady Ministrów z 16.02.2010 r. w sprawie świadczeń socjalnych funkcjonariuszy celnych i członków ich rodzin (Dz.U. z 2010 r., nr 33, poz. 177, dalej: rozporządzenie z 2010 r.). W § 2 ust. 5 ustalone zostały nowe zasady naliczania świadczeń z tytułu dopłaty do wypoczynku. Wskazano w nim, że dopłata do wypoczynku przysługuje na każdą uprawnioną osobę w wysokości 0,127 kwoty bazowej określonej w ustawie budżetowej dla funkcjonariuszy Służby Celnej, przy czym wyliczoną kwotę dopłaty zaokrągla się do pełnych dziesięciu groszy w górę. Unormowano ponadto w § 2 ust. 6 terminy wypłaty świadczenia z tego tytułu, wskazując, że jest ono rozliczane w kolejnych kwartałach roku, jednak nie później niż raz na pół roku, i jest wypłacane do końca miesiąca następującego po zakończeniu okresu rozliczenia, z zastrzeżeniem § 8, który stanowi, że świadczenia przysługujące w danym roku kalendarzowym są wypłacane nie później niż do dnia 31 stycznia następnego roku kalendarzowego. Powyższa zmiana była niekorzystna dla funkcjonariuszy służby celnej, o czym świadczy chociażby wysokość świadczeń, jakie przyznano powódce na podstawie w/w rozporządzenia z 2010 r. Poza sporem pozostawało bowiem, że **na podstawie nowych przepisów dopłatę do wypoczynku za 2010 r. wypłacono powódce w kwocie 714 zł brutto.** Zastosowanie wobec powódki rozporządzenia z 2010 r. uzasadniał § 10 tego rozporządzenia, stanowiący, że „do wniosków w sprawach o przyznanie świadczeń socjalnych przysługujących w 2010 r., złożonych i nierozpatrzonych przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, stosuje się przepisy tego rozporządzenia”.

Zgodność z Konstytucją przytoczonego § 10 rozporządzenia z 2010 r. była przedmiotem analizy Trybunału Konstytucyjnego, który w wyroku z 23.04.2013 r. (sygn. P 44/10, OTK-A 2013 r., nr 4, poz. 39) wskazał, że przedmiotowy przepis w zakresie, w jakim odnosi się do dopłaty do wypoczynku, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W uzasadnieniu wyroku wskazał, że nabycie prawa do dopłaty do wypoczynku następuje wraz z nabyciem w danym roku prawa do urlopu wypoczynkowego oraz wraz ze złożeniem pisemnego wniosku, zatem wysokość dopłaty do wypoczynku powinna być ustalona na podstawie stanu prawnego istniejącego w chwili spełnienia powyższych warunków, tj. w chwili nabycia prawa do przedmiotowego świadczenia. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego zmiana stanu prawnego wprowadzona po złożeniu wniosku, kształtująca na nowo, w sposób mniej korzystny, sytuację prawną już ukształtowaną, stanowiła naruszenie konstytucyjnej zasady niedziałania prawa wstecz. Powyższy wyrok został opublikowany w Dzienniku Ustaw w dniu 10 maja 2013 r. (Dz.U. z 2013 r., poz. 549).

Wskutek wydania powyższego wyroku przez Trybunał Konstytucyjny w dniu 28.06.2013 r. strona pozwana wypłaciła powódce kwotę 1.136,38 zł netto (1.496,46 zł brutto) tytułem pozostałej części dofinansowania do wypoczynku za 2010 r. W tym samym dniu wypłaciła jej kwotę 26,60 zł netto tytułem odsetek od zaległej dopłaty. Kwota ta obejmowała odsetki za okres od 10.05.2013 r. (dzień publikacji orzeczenia TK) do 28.06.2013 r. (dzień wypłaty wyrównania dofinansowania).

Wobec takiej treści orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego pojawia się pytanie co do przepisów, jakie powinny być zastosowane do ustalania daty wymagalności należności powódki, a w konsekwencji – do ustalania początkowej daty biegu odsetek. W orzecznictwie spornym jest bowiem, jakie – w praktyce – są skutki orzeczeń Trybunału

Konstytucyjnego, a więc czy stwierdzenie niezgodności z Konstytucją konkretnych regulacji prawnych wywołuje wyłącznie skutki na przyszłość, od chwili opublikowania sentencji wyroku Trybunału Konstytucyjnego w Dzienniku Ustaw, czy też wyrok Trybunału ma skutek wsteczny i powoduje, że konkretne unormowanie traci moc obowiązującą od samego początku jego bytu, tj. od daty zamierzonego przez normodawcę wejścia w życie.

Przede wszystkim przypomnieć należy, że zgodnie z art. 190 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Termin ten nie może przekroczyć osiemnastu miesięcy, gdy chodzi o ustawę, a gdy chodzi o inny akt normatywny – dwunastu miesięcy. Oznacza to, że z formalnego punktu widzenia konkretne unormowanie jest eliminowane z porządku prawnego z datą ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego, ewentualnie w terminie późniejszym wynikającym z treści tego wyroku.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie przedmiotem rozważań były skutki orzeczenia o niekonstytucyjności określonego przepisu w przypadku czynności podjętych na podstawie niekonstytucyjnego przepisu przed jego wyeliminowaniem z porządku prawnego przez Trybunał Konstytucyjny. W uchwale z 3.07.2003 r. (sygn. III CZP 45/03, OSNC 2004/9/136) Sąd Najwyższy wskazał, że „Trybunał Konstytucyjny jest określany mianem „ustawodawcy negatywnego”, ponieważ jego powszechnie obowiązujące orzeczenia powodują zmiany generalne w stanie prawnym, są zatem aktami prawotwórczymi. Dlatego konieczna jest również ich ocena w aspekcie czasowym, czyli dokonanie wykładni zgodnie z regułami prawa intertemporalnego. Ocena ta należy do organów stosujących prawo - w zakresie norm cywilnoprawnych do sądów powszechnych i Sądu Najwyższego. Pozbawienie Trybunału Konstytucyjnego uprawnienia do ustalania powszechnej wykładni prawa powoduje, że wykładnia przepisów prawa stosowanych przez sądy, dokonywana przez Trybunał może być tylko przyjmowana *ratione vigore* – ze względu na siłę argumentów”. Sąd Najwyższy jednocześnie w licznych orzeczeniach zdecydowanie opowiadał się za przyznaniem orzeczeniom Trybunału Konstytucyjnego w praktyce orzeczniczej sądów skutków sięgających w przeszłość (*ex tunc*). Przykładowo, w uchwale z dnia 23.01.2001 r. (sygn. III ZP 30/00, OSNP 2001/23/685) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że „skoro ogłoszenie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o niekonstytucyjności zakwestionowanego przepisu powoduje utratę jego mocy obowiązującej - to znaczy, że do daty ogłoszenia orzeczenia przepis ten obowiązywał. Utrata mocy obowiązującej nie jest bowiem równoznaczna ze stwierdzeniem nieważności przepisu, której przypisuje się skutek *ex tunc*”, jednocześnie jednak Sąd Najwyższy zaznaczył, że „stosownie zaś do art. 177 ust. 1 Konstytucji, do sądów należy wymiar sprawiedliwości. (...) Z art. 178 ust. 1 Konstytucji wynika, że sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji i ustawom. Natomiast przepis art. 8 ust. 1 Konstytucji stanowi, że jest ona najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej. ***W świetle przytoczonego unormowania nie ulega więc wątpliwości, że według przepisów Konstytucji i z punktu widzenia zgodności z nią należy oceniać akty normatywne niższej rangi podlegające zastosowaniu w konkretnej sprawie. Również z art. 8 ust. 1 i art. 178 ust. 1 Konstytucji wynika dla sądów powinność odmowy zastosowania przepisów niezgodnych z Konstytucją*** .” Podobnie w postanowieniu z 7.12.2000 r. (sygn. III ZP 27/00, OSNAPiUS 2001/10/331) Sąd Najwyższy przyjął, iż „akt normatywny uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą ***nie powinien być stosowany przez sąd do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału*** .”

Przypomnieć w tym miejscu należy ponadto, że zgodnie z art. 8 ust. 2 Konstytucji „przepisy Konstytucji stosuje się bezpośrednio, chyba że Konstytucja stanowi inaczej”, przy czym zgodnie z ust. 1 tego artykułu „Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej”. Od początku obowiązywania ustawy zasadniczej z 1997 r. Sąd Najwyższy podkreślał, że od dnia wejścia w życie Konstytucji sądy są uprawnione do niestosowania ustaw i przepisów niższej rangi sprzecznych z Konstytucją, stwierdzając wprost, że „przepis ustawy niezgodny z Konstytucją nie może być źródłem praw i obowiązków” (por. orzeczenie SN z 10.11.1999 r., I CKN 204/98, OSNC 2000/5/94 i z 2.05.1998 r., III SW 1/98, OSNAPiUS 1998/17/528).

Podsumowując powyższe wywody zauważyć należy, że wydanie przez Trybunał Konstytucyjny orzeczenia o niekonstytucyjności określonej normy prawnej nie wywołuje samo w sobie skutków prawnych odnoszących się do stanów faktycznych powstałych wcześniej, pod rządami niekonstytucyjnych przepisów. Jednakże Sąd, orzekając w

indywidualnej sprawie, każdorazowo zobligowany jest do brania pod uwagę przepisów Konstytucji, stanowiącej źródło norm prawnych stojących najwyżej w hierarchii przyjętej w polskim porządku prawnym; normy konstytucyjne znajdują bowiem co do zasady bezpośrednie zastosowanie. Skoro zatem Trybunał Konstytucyjny orzekł o sprzeczności z Konstytucją normy prawnej, która odnosi się do indywidualnej sprawy badanej przez Sąd, Sąd ten ma poważne podstawy, aby przyjmować, że przepis ten nie mógł zostać zastosowany do czynności i zdarzeń które nastąpiły przed orzeczeniem Trybunału. Odstąpienie od jego stosowania wynikało będzie jednak nie z przyjęcia, że doszło do swoistego „wstecznego” wyeliminowania przepisu z porządku prawnego, ale z dokonania przez Sąd orzekający wykładni systemowej, zmierzającej do usunięcia sprzeczności między normami prawnymi różnego rzędu, regulującymi ten sam stosunek prawny. Warto w tym miejscu również zaznaczyć, że w rozpoznawanej sprawie wadliwym aktem prawnym, sprzecznym z aktami wyższego rzędu, był akt normatywny rangi rozporządzenia. Art. 178 ust. 1 Konstytucji stanowi zaś, że sędziowie podlegają **Konstytucji i ustawom**; nie wspomina natomiast o związaniu sędziego w jego czynnościach orzeczniczych treścią aktów niższego rzędu. Również to przemawia za uprawnieniem Sądu do dokonania samodzielnej oceny dopuszczalności zastosowania w konkretnym stanie prawnym niekonstytucyjnych przepisów rozporządzenia, a więc aktu podustawowego o charakterze wykonawczym.

Odnosząc powyższe spostrzeżenia do niniejszej sprawy, Sąd uznał, że te same względy, które kierowały Trybunałem Konstytucyjnym przy ocenie konstytucyjności § 10 rozporządzenia z 2010 r., przemawiają za ocenieniem go jako sprzecznego z Konstytucją i na gruncie rozpoznawanej przez Sąd sprawy. Kwestie te nie wymagają szerszego omówienia, gdyż wyczerpująco opisane zostały w uzasadnieniu wyroku z 23.04.2013 r. Sąd w całości podziela pogląd Trybunału Konstytucyjnego, który stanowił podstawę tego rozstrzygnięcia. Skutkiem takiej oceny jest przyjęcie, że do ustalania należności powodów z tytułu dopłaty do wypoczynku w 2010 r. powinny znajdować zastosowanie przepisy rozporządzenia z 2000 r., nie zaś rozporządzenia z 2010 r. Strona pozwana nie kwestionowała tego, w związku z czym wypłaciła powodce w czerwcu 2013 r. uzupełniającą dopłatę w wyżej wskazanej kwocie.

Rozstrzygnięcia wymagały zatem dwie kwestie: po pierwsze, kiedy roszczenie powódki o zapłatę pełnej kwoty dofinansowania stało się wymagalne, a po drugie – od kiedy przysługiwały jej odsetki ustawowe od niewypłaconej części dofinansowania.

Wymagalność świadczenia polega na tym, że wierzyciel może skutecznie domagać się jego spełnienia, a zatem na tym, że nadszedł termin spełnienia tego świadczenia. Termin spełnienia świadczenia wynika zaś w pierwszej kolejności, po myśli art. 455 k.c. w zw. z art. 300 k.p., z jego oznaczenia przez strony lub normodawcę, a następnie z właściwości zobowiązania. Dopiero gdy termin nie jest ani oznaczony, ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do zapłaty (tj. staje się wymagalne z chwilą wezwania do zapłaty, zaś bieg przedawnienia rozpoczyna się z chwilą, gdy takie wezwanie mogło być dokonane – por. art. 120 § 1 zd. 2 k.c.). Przepisy rozporządzenia z 2000 r. nie wskazują **uprosto** terminu wymagalności (płatności) świadczeń z tytułu dopłaty do wypoczynku, niemniej jednak w ocenie Sądu termin ten wynika z treści powyższych przepisów. W § 2 ust. 1 rozporządzenia wskazano bowiem, że świadczenie przysługuje „raz w roku kalendarzowym”. Regulacja ta ma dwojaką funkcję – z jednej strony wskazuje, kiedy świadczenie ma być spełnione (w ciągu danego roku kalendarzowego, za który przysługuje), a z drugiej strony określa kwotę należnego świadczenia w danym roku (świadczenie można otrzymać tylko jednokrotnie w kwocie określonej rozporządzeniem). Żaden inny przepis rozporządzenia nie precyzuje terminów, w jakich strona pozwana powinna rozpoznać wniosek pracownika, ustalić kwotę należnej dopłaty i ją wypłacić. Żadna ze stron nie przedstawiła również przepisów wewnątrzakładowych, z których wynikałby obowiązek wypłacenia przedmiotowej dopłaty np. do końca miesiąca czy kwartału, w którym zgłoszono wniosek. Wobec tego strona pozwana mogła powyższe świadczenie przyznać i wypłacić pracownikowi, bez popadania w opóźnienie, do końca roku kalendarzowego, za który świadczenie to przysługiwało. W okolicznościach sprawy oznacza to, że ostatecznym terminem płatności był 31.12.2010 r., a roszczenie powódki stało się wymagalne z dniem 1.01.2011 r.

Podstawę prawną żądań odsetkowych zawierają przepisy kodeksu cywilnego oraz przepisy szczególne dotyczące służby celnej. Zgodnie z art. 481 k.c. jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i choćby opóźnienie było następstwem

okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Z kolei w myśl art. 165 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej, w przypadku zwłoki w wypłacie uposażenia, innych świadczeń oraz należności pieniężnych funkcjonariuszowi przysługują odsetki ustawowe od dnia, w którym uposażenie, inne świadczenie lub należność pieniężna stały się wymagalne. Jak wskazano wcześniej, datą wymagalności roszczeń powódki był 1.01.2011 r. – i od tej daty przysługiwało jej roszczenie o zapłatę odsetek ustawowych od zaległych należności. Okoliczność, że doszło do częściowej wypłaty świadczenia w dniu 21.04.2010 r. nie wpływa na wymagalność pozostałej części dopłaty – dłużnik może bowiem spełnić świadczenie w części przed datą wymagalności, nie powoduje to jednak, że niezapłacona część świadczenia staje się przez to wcześniej wymagalna.

Sąd nie podzielił poglądu strony pozwanej, że skoro do 10.05.2013 r. obowiązywały niekonstytucyjne przepisy, to może ona skutecznie uchylić się od zapłaty odsetek powołując się na swój brak zawinienia. Istotnie, art. 481 k.c. posługuje się pojęciem „opóźnienia” (czyli niespełnienia świadczenia w terminie), zaś art. 165 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej – pojęciem „zwłoki”, a więc opóźnienia kwalifikowanego, zawinionego przez dłużnika. Niemniej jednak nie można podzielić poglądu pracodawcy o braku zawinienia w niewypłaceniu powódce w terminie należnych jej kwot (tj. o braku zwłoki).

Przede wszystkim zdaniem Sądu *statio fisci* nie może skutecznie wywodzić, że w sposób niezawiniony nie wypłacono świadczenia, w sytuacji gdy opóźnienie wynikało z wadliwych działań samego Państwa polegających na wydaniu aktu normatywnego z naruszeniem zasad konstytucyjnych. Jakkolwiek z punktu widzenia prawa pracy pracodawca (konkretna *statio fisci*) nie jest tożsamy podmiotowo z organem tworzącym wadliwą normę prawną, z ustrojowego punktu widzenia doszło do połączenia funkcji normodawcy i pracodawcy (akt normatywny wydał organ władzy państwowej, która jednocześnie wykonuje swe czynności właśnie za pomocą pozwanej *statio fisci*, zatrudniającej pracowników). Na gruncie prawa cywilnego (przyjmującego jedność Skarbu Państwa) i ustrojowego obie czynności – ustanowienie oczywiście wadliwej normy intertemporalnej oraz jej zastosowanie wobec powódki – dokonane zostały przez podmiot jednolitej władzy państwowej (działały *statio fisci* różnego rzędu, lecz z podmiotowego punktu widzenia były to czynności jednego podmiotu – Skarbu Państwa). Koncepcja, iż w takiej sytuacji dłużnik uchybił terminowi do spełnienia świadczenia z przyczyn od siebie niezależnych jest sztuczna i sprzeczna z ustrojową pozycją służby celnej. Oznaczałoby bowiem, że Państwo uchyla się od ponoszenia odpowiedzialności za wydawanie oczywiście wadliwych przepisów, które później stosuje jako pracodawca w ramach różnych *statio fisci*.

Nie można również przyjąć, że dopiero z chwilą wydania wyroku przez Trybunał Konstytucyjny nastąpiła wymagalność roszczeń powódki, gdyż wyrok ten nie dotyczy indywidualnych praw i obowiązków pracowniczych, a ponadto z przyczyn wyjaśnionych wcześniej nie znajduje bezpośredniego zastosowania do stanów prawnych powstałych przed jego ogłoszeniem. Sam zaś stan niekonstytucyjności, na który wskazał Trybunał w wyroku, istniał od chwili wydania zakwestionowanego aktu normatywnego. Strona pozwana mogła i powinna zastosować właściwe przepisy, zwłaszcza, że uchybienie, jakie miało miejsce w przepisach intertemporalnych było oczywiste, rażące i widoczne na pierwszy rzut oka, zwłaszcza zaś w w świetle przyjętych w prawie polskim zasad ochrony praw nabytych.

Zauważyć godzi się też, że okoliczności niniejszej sprawy (podobnie zresztą jak i innych spraw dotyczących analogicznych roszczeń pracowników strony pozwanej) wskazują, że strona pozwana **celowo** wstrzymała wypłatę świadczeń funkcjonariuszom służby celnej do czasu wejścia w życie rozporządzenia z 2010 r., które drastycznie obniżyło wartość tych świadczeń. Zwyczajowo pracodawca wypłacał je nie pod koniec roku, ale w terminie wcześniejszym – bez zbędnej zwłoki po upływie wniosku o dopłatę. W przypadku wniosków złożonych w 2010 r. odstąpił od przyjętej praktyki bezzwłocznego wypłacania świadczeń, wstrzymując wypłatę nawet na kilka miesięcy (w przypadku powódki były to ponad trzy miesiące) po to, aby nie wypłacać należności w wysokości wynikającej z przepisów obowiązujących w chwili składania wniosków. Były to działania umyślne, celowe, przemyślane i mające na celu pozbawienie pracowników części należnych im świadczeń oraz obniżenie wydatków ponoszonych przez pracodawcę (a właściwie – przez Skarb Państwa). W kontekście ewidentnej i widocznej już w chwili wejścia w życie rozporządzenia z 2010 r. niekonstytucyjności § 10 tego rozporządzenia zachowanie strony pozwanej trudno uznać za działanie w dobrej wierze, niezawinione i zgodne z dobrymi obyczajami oraz zasadami współżycia społecznego. Nie można więc podzielić poglądu pracodawcy o niezawinionym wypłaceniu przez niego powódce świadczeń w

zaniżonej kwocie. Gdyby bowiem pracodawca stosował się do wprowadzonych przez samego siebie zwyczajów i działał z poszanowaniem interesów pracownika, nic nie stało na przeszkodzie temu, aby zamiast 21.04.2010 r. wypłacić świadczenie wcześniej i w ten sposób zapobiec negatywnym skutkom dla pracownika wprowadzenia oczywiście niekonstytucyjnych przepisów.

Z uwagi na powyższe Sąd orzekł o odsetkach jak w punkcie I wyroku. Powódce przysługiwało uprawnienie do uzyskania odsetek ustawowych od kwoty 1.496,46 zł za okres od 1.01.2011 r. do 9.05.2013 r. (gdyż za dalszy okres strona pozwana dobrowolnie odsetki wypłaciła). Skapitalizowana kwota tych odsetek to **458,37 zł** (brutto). Dalsze odsetki od odsetek skapitalizowanych przysługiwały powódce od dnia wniesienia pozwu, zgodnie z art. 482 § 1 k.c. Z tych przyczyn orzeczono jak w punkcie I wyroku. Ze względu na to, że powódka domagała się odsetek za dłuższy okres (a więc od 21.04.2010 r.), Sąd oddalił dalej idące powództwa o zapłatę odsetek w punkcie II wyroku.

Rygor natychmiastowej wykonalności został nadany wyrokowi na podstawie art. 477² § 1 k.p.c., który wskazuje, że również w stosunku do pozwanego będącego jednostką organizacyjną Skarbu Państwa obligatoryjne jest nadanie tego rygoru w części nie przekraczającej pełnego jednomiesięcznego wynagrodzenia pracownika (w sprawach pracowniczych nie stosuje się bowiem art. 335 § 2 k.p.c.). Zasądzona należność główna wraz z odsetkami jest kwotą niższą od jednomiesięcznego wynagrodzenia powodów, wobec czego rygiorem natychmiastowej wykonalności objęty został punkt I wyroku w całości (punkt III wyroku).

Z uwagi na to, że strona pozwana jako jednostka organizacyjna Skarbu Państwa jest objęta ustawowym zwolnieniem od opłat sądowych (art. 94 u.k.s.c.), zaś powódce takie zwolnienie służyło jako pracownikowi (art. 96 ust. 1 pkt 4 u.k.s.c.), ostatecznie nieuiszczone koszty sądowe w postaci opłaty sądowej od pozwu na podstawie art. 113 u.k.s.c. (stosowanego a contrario) zaliczono na rachunek Skarbu Państwa (punkt IV wyroku).